

Slovensko združenje
paliativne in hospic oskrbe

Načela duhovne oskrbe

mag. Jure Levart

Dodatna znanja iz paliative "Korak za korakom"

“Resnična zgodba ...”

„Kako je smrt razložila deklica, ki je umrla za rakom“

(delo po skupinah)

- *15. minut*
- *Preberite tekst*
- *Kako duhovnost (to **izrazite z enim ali dvema ključnima pojmom**) prepoznate pri:*

a) deklici, ki je umirala

b) njeni mami

c) zdravniku

Cicely Saunders (1918-2005)

- **„Pomemben si, ker si ti ti!“**
- You matter because you are you and you matter until the end of your life'
- Pri srečanju z bolečino in trpljenjem je vsak drugačen in pomemben, takšen kot je.
- Holističen - biopsihosocialni duhovni model (medicinska sestra, socialna delavka in zdravnica)
- Pod okrilje ene institucije združiti:
- oskrbo umirajočih, izobraževanje in raziskovanje

Cicely Saunders – „totalna bolečina“

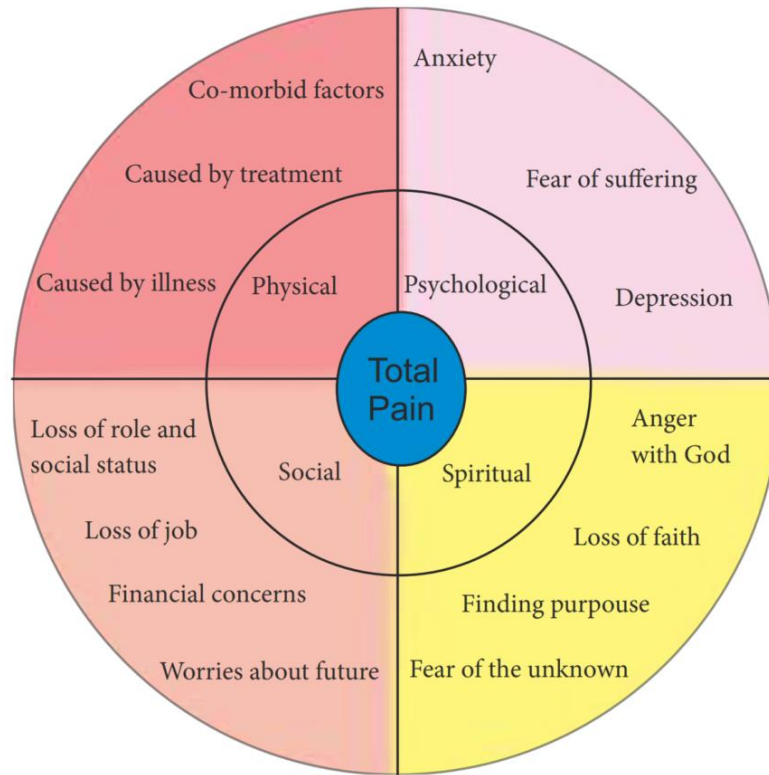

Figure 3: *Concepts of total pain*
(Cicely Saunders) Matman, Gupta 2019

Totalna bolečina

Kdor koli se srečuje s hudo bolnimi in umirajočimi mora imeti vedno pred sabo človeka kot nedeljivo celoto – v vseh njegovih razsežnostih.

Vsi najprej prepoznamo telesno bolečino, prisluhniti pa je potrebno tudi drugim simptomom.

„Z menoj je **vse** narobe!“ (Saunders) – pogovor-
„Zdaj sem pomirjena, vse je na svojem mestu!“

Človek kot duhovno bitje

„Duhovna razsežnost je vseobsegajoča, saj se izraža preko drugih in je v njih vsebovana!“
(Frankl 2014)

Ob trpljenju in smrti se pri človeku pojavljajo potrebe, ki jih moramo prepoznati in nanje skušati odgovoriti.

Duhovne stiske

- Vprašanja o odnosih
 - Vprašanja o krivdi
 - Odpuščanju, smislu
 - Odnosu do presežnega
-
- Soočanje s temi je odvisno od prepričanj, vrednost in verovanja trpečega (Saunders 2003)
 - Povzroči lahko stiske, motnje v odnosih in izgubo smisla (Puchalski 2012)

Prepoznati duhovno stisko

„Zaposleni morajo razumeti svojo vlogo v procesu oskrbe, da lahko prepoznajo in zadovoljijo vse potrebe bolnika!“ (Saunders 1996)

„Zagotavljanje psihosocialne podpore je zagotavljanje osnovnih človekovih pravic, kamor sodi tudi pravica do paliativne oskrba“ (Puchalski 2014)

„Znotraj holistične zdravstvene oskrbe (SLO) je duhovni vidik najmanj prisoten!“ (Kaučič 2017)

Duhovna in religiozna oskrba v Sloveniji

- Pojem duhovnosti je **širši** od pojma religioznosti.
- **Vsi ljudje** imamo duhovne potrebe.
- Središče duhovne oskrbe je vedno **človek.**
- Za prepoznavanje in ocenjevanje duhovnih stisk so potrebna znanja – tako na **splošni** kot **specialistični** ravni.

Duhovnost, paliativni tim, vloga chaplanov

Paliativni tim sestavljajo strokovnjaki različnih področij, ki morajo medsebojno usklajeno delovati.

Splošno duhovno oskrbo (poslušanje, pogovor, izražanje sočutja,...) lahko zagotovijo sestre, socialni delavci ali zdravniki (Sinclair 2017).

Specialno duhovno oskrbo pa zagotavljajo „chaplani“ – specialisti duhovne oskrbe.

Transprofesionalizem v paliativnem timu

- Telesne simptome razumemo in ocenjujemo tudi v luči duševnega in duhovnega vrednotenja hudo bolnega. Doživljamo ga v njegovi celostni komponenti (socialni, duševni, duhovni).
- Vloge v timu se dopolnjujejo.
- Vloga chaplanov: svojcem in zaposlenim pomagajo pri izboljševanju počutja, bolnikom pripomorejo k splošnemu zdravju.
- Vplivajo na izide zdravljenja in nesporno pripomorejo k finančnim prihrankom (Hughes idr. 2017).

Orodja za oceno duhovnosti

- Orodja lahko delimo v tri skupine:
duhovni skrining, duhovna zgodovina, ocena
- Obstaja vsaj 70 različnih orodij, večina le za raziskovalne namene. Testiranje, evalvacija!
- Nobeno orodje ne more nadomestiti sočutnosti, izkušenj in prisotnost osebja.

Vprašanja za oceno duhovnosti

- Predlog za splošne smernice duhovne oskrbe v zdravstveni negi.
- Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije
<https://www.zbornica-zveza.si/sl/smernice-za-duhovno-oskrbo-v-zdravstveni-negi>.

Primeri vprašanj

- *Ali doživljanje bolezni spreminja vaš pogled na življenje? (splošna ocena duhovnosti)*
- *Imate kakšna posebna duhovna in verska prepričanja, ki so za vas pomembna? (duhovna prepričanja posameznika)*

Vprašanja za oceno duhovnosti

Duhovna prepričanja posameznika (vprašanja iz smernic)

- Je Bog za vas pomemben v tem trenutku? Je bil pomemben v preteklosti?
- Je religiozna praksa pomembna za vas v tem času? In v preteklosti? Vam je molitev v pomoč?
- Ima trenutna bolezen vpliv na vaše duhovne izkušnje?

Vprašanja za oceno duhovnosti

Vprašanja glede duhovne stiske (vprašanja in teza iz Smernic)

- Na kakšen način vam lahko pomagamo pri izpolnitvi duhovnih potreb?
- Želite da stopim v stik z vašim duhovnim svetovalcem, bolnišničnim duhovnikom?
- Potrebno je biti pozoren ob nenadnih spremembah duhovne prakse, razpoloženjskih spremembah, nenadnih interesih za duhovne zadeve, motnjah spanja – vse kar lahko kaže na nerešene duhovne potrebe (Taylor, et al., 2011).